

Kohti tutkimusperustaista osallisuuden edistämistä nuorten aikuisten sosiaalityössä (NuoriSO)

Vastuututkija: Henna Pirskanen (Lapin yliopisto), muut toteuttajat: Sanni Tiitinen (Jyväskylän ammattikorkeakoulu), Maija Mänttari-van der Kuip (Jyväskylän yliopisto), Mia Tammelin (Tampereen yliopisto) sekä tutkijaryhmä.

Hankekausi: 1.9.2022–31.12.2024

1. Tutkimushankkeen tarkoitus ja tavoitteet

1.1 Tutkimushankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen ja tutkimukselliset lähtökohdat

Tässä tutkimushankkeessa tuotamme tietoa nuorten aikuisten sosiaalityöstä osallisuuden edistämisen näkökulmasta. Kuvaamme nuorten aikuisten sosiaalityön palvelujen järjestämisen tapoja kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä analysoimme palvelujen ja työkäytäntöjen kykyä vastata nuorten aikuisten palvelutarpeisiin ja edistää heidän osallisuuttaan. Nuoriksi aikuisiksi katsomme tässä hankkeessa 18-29-vuotiaat (Nuorisolaki 2016, 3§).

Osallisuuden edistäminen on keskiössä sosiaalityötä ohjaavassa lainsäädännössä (SHL 1301/2014, 1§, 15§) ja sosiaalialan ammattieettisissä periaatteissa (IFSW 2018), joissa sosiaalityön asiakas nähdään oman elämänsä aktiivisena toimijana. Osallisuuteen liittyvät oleellisesti merkityksellisyyden kokemus, mahdollisuudet, yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet ja demokratia. (Checkoway 2010.) Hankkeessa tarkastelemme nuoren aikuisen osallisuutta ja sen edistämistä sosiaalityössä osallisuuden kolmen kehän kautta eli osallisuutena 1) omaan elämään, arkeen ja sosiaalisiin suhteisiin, 2) yhteisöihin, kohtaamisen instituutioihin ja vaikuttamisen prosesseihin asiakkuudessa ja palveluissa sekä 3) yhteiseen hyvään tai yhteiskuntaan (ks. Isola ym. 2017; vrt. Salminen ym. 2021). Sosiaalityön ja laajemmin sosiaalihuollon palveluilla on tärkeä merkitys nuorten aikuisten osallisuuden ja osattomuuden kokemuksille. Siitä huolimatta aiempi tutkimus on nostanut esiin puutteita käytännön toteutuksessa (Närhi ym. 2013). Nuorten palveluiden haasteina on nähty ongelmat osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja toimijuuden toteutumisessa, ja konkreettista näyttöä asiakkaiden mahdollisuuksista vaikuttaa palveluihin, kuten niiden sisältöihin tai toteutustapoihin, on hyvin vähän. (Pohjola ym. 2017.) Tarve tutkimustiedolle on ilmeinen, jotta nuorten aikuisten osallisuutta voidaan edistää tutkimusperusteisesti.

Nuorten aikuisten tuen tarpeet muuttuvassa maailmassa

Nuorten aikuisten elämänvaihetta voi kuvata muotoutuvan aikuisuuden käsitteellä (Arnett 2015; Shulman & Nurmi 2010). Muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa yksilöt kohtaavat useita siirtymiä ja elämänpäätöksiä ja tämä voi olla kuormittavaa. Elämänvaiheen siirtymiä ovat esimerkiksi siirtymä koulutukseen ja työelämään, parisuhteen muodostaminen, perheen perustaminen, sosiaalisista ryhmistä osalliseksi tuleminen ja kansalais- ja sosiaalisista velvollisuuksista vastuun ottaminen. (Shulman & Nurmi 2010.) Siirtymissä aikuistuvan nuoren vapaudet, velvollisuudet ja vastuut kasvavat ja nuori tarvitsee silloin tukea (ks. Karjalainen 2015). Nuorten aikuisten voimavarat sekä toimintamahdollisuudet siirtymävaiheissa eroavat monin tavoin ja ne heijastuvat heidän tuen tarpeisiinsa.

Aiemmat tutkimukset kertovat nuorten aikuisten mielenterveysongelmien yleistyneen. Esimerkiksi mielenterveyden häiriöistä johtuva työkyvyttömyys on ollut pitkään kasvussa (Mattila-Holappa 2021.) Nuorilla aikuisilla on vaikeuksia saada tarvitsemiaan mielenterveys- ja päihdepalveluita, jotka ovat paikoin ruuhkautuneet. Monen nuoren aikuisen työmarkkinatilanne on haastava, erityisesti jos toimintakyky on rajoittunut tai toisen asteen koulutus puuttuu (esim. Karjalainen 2015; Virtanen

2016). Samat tekijät lisäävät riskiä taloudellisiin vaikeuksiin, kuten maksuhäiriöihin. Ne ovat yleisiä sosiaalityön asiakkaina olevilla nuorilla aikuisilla. (Karjalainen 2015; Hiilamo ym. 2021.)

Myös yhteiskunnallisessa ja fyysisessä toimintaympäristössä sekä sosiaalisissa instituutioissa tapahtuvat muutokset heijastuvat nuorten aikuisten arkeen, elämäntilanteeseen ja hyvinvointiin. Vuonna 2020 alkanut koronapandemia ja sen aiheuttama poikkeuksellinen tilanne on vaikuttanut voimakkaasti juuri nuoriin. Äkkisiirtymä etäopetukseen, rajoitukset sosiaalisessa kanssakäymisessä, katkokset harrastuksissa sekä työmarkkinoiden epävarmuus ovat vaikuttaneet nuoriin ennennäkemättömin tavoin, ja seuraamukset voivat olla kauaskantoisia. (Lahtila & Haikkonen 2021; Haikkola & Lahtinen 2020.) Erityisesti toisen asteen koulutuksessa opintojen keskeyttäminen lisääntyi, opinnot pitkittyivät (SVT 2022a) ja kaikilla koulutusasteilla opiskelijoiden työssäkäynti väheni (SVT 2022b).

Nuorten aikuisten palvelut osana muutoksessa olevaa sosiaalityötä

Samalla kun nuorten aikuisten palvelutarpeiden on arvioitu lisääntyneen ja monimutkaistuneen, ovat sosiaalihuollon ja sosiaalityön palvelujen ja järjestämistavat olleet esimerkiksi sote-uudistuksen vuoksi muutoksessa paitsi rakenteellisesti, myös työmenetelmien ja työprosessien osalta. Tutkimustieto nuorten aikuisten kanssa tehtävästä sosiaalityöstä, sen järjestämistavoista, työmenetelmistä ja kyvystä kohdata nuorten aikuisten tarpeet, mukaan lukien niissä tapahtuneet muutokset, kuitenkin puuttuu (Karjalainen 2015). Nuorten aikuisten sosiaalityön keskeisiksi sisällöiksi on tunnistettu seuraavat osa-alueet: (a) opiskelu ja työelämä, (b) terveys ja mielenterveys, (c) parisuhde ja vanhemmuus sekä (d) sosiaaliset suhteet (Yliruka ym. 2020). Edelleen nuorten aikuisten sosiaalityössä korostuvat (e) arkeen ja arjenhallintaan (ml. päätteet) ja (f) toimeentuloon liittyvät kysymykset. (Karjalainen 2015.) Nuorten aikuisten sosiaalityön odotetaan siis vastaavan hyvin moninaisiin palvelutarpeisiin.

Nuorille aikuisille suunnattujen sosiaalihuollon palveluiden kenttä kokonaisuudessaan näyttäytyy heterogeenisenä (Määttä & Keskitalo 2014), myös kansainvälisesti (Almqvist & Lassinantti 2018). Kunnissa nuorten aikuisten kanssa tehtävä sosiaalityö paikantuu pääsääntöisesti aikuissosiaalityön tehtäväalueelle (Karjalainen 2015), mutta sen järjestämistavat eroavat kunnittain. Kun suurimmissa kaupungeissa esimerkiksi 18-29-vuotiaiden aikuissosiaalityön palveluita tarjotaan omissa yksiköissä tai tiimeissä, pienemmissä kunnissa erikoistuneita tiimejä ei välttämättä ole. Lastensuojelun jälkihuollon palvelujen kehittämiseen ja tutkimukseen on äskettäin panostettu hankkeiden kautta (esim. Hyvää jälkeä /Tampereen yliopisto ja YEE -hanke/THL). Jälkihuolto muodostaa kuitenkin vain suppean osan nuorille aikuisille suunnatuista sosiaalityön palveluista, ja nuorten aikuisten sosiaalityötä on syytä tarkastella jälkihuoltoa laajempina kokonaisuutena.

Hankkeessa katsomme sosiaalityöntekijän ja nuoren aikuisen kohtaamisia myös vuorovaikutuksen mikrotasolla. Sosiaalityön muutoksessa olevat palvelujärjestelmät ja työmenetelmät luovat raamit sosiaalityöntekijän ja asiakkaana olevan nuoren aikuisen kohtaamisille, mutta ne eivät itsessään määrää, mitä kohtaamisissa tapahtuu. Viime kädessä sosiaalityöntekijät ja asiakkaat puhuvat järjestelmät ja menetelmät olemassa oleviksi (ks. Heritage & Clayman 2011), eli rakentavat yhteistä ymmärrystä siitä, mitä ne tarkoittavat heille, esimerkiksi millaisia osallisuuden mahdollisuuksia niihin kiinnittyy.

Sosiaalityötä on digitalisoitu monin eri tavoin, vaikkakin moneen muuhun palveluun verrattuna hitaasti. Erityisesti nuorisotyön ja lastensuojelun kehittämisessä on hyödynnetty digitalisaation mahdollisuuksia. (Granholm 2020.) Näennäisestä tasa-arvosta huolimatta digitaalisiin palveluihin voi liittyä eriarvoistavia käytäntöjä ja osallisuutta haastavia tekijöitä: kaikilla nuorilla aikuisilla ei esimerkiksi ole vaadittavaa kielitaitoa, laitteita tai riittävää toimintakykyä (Berg & Myllyniemi 2020).

Nuorten aikuisten tuki- ja palvelujärjestelmää on kuvattu selvityksissä ja tutkimuksissa sirpaleiseksi sekä monimutkaiseksi (mm. Määttä & Keskitalo 2014; Ylistö 2015; Yliruka ym. 2020). Kun järjestelmän eri osat eivät toimi saumattomasti yhteen, voi järjestelmä synnyttää lisähaasteita elämän

siirtymäkohdissa oleville aikuistuvilla nuorilla. Mitä haavoittuvammassa tilanteessa nuori aikuinen on ja mitä kokonaisvaltaisempia tai runsaammin päällekkäisiä siirtymiä hän kohtaa, sitä hankalampaa järjestelmässä navigointi saattaa olla. (Yliruka ym. 2020; Mänttari-van der Kuip 2022; Tammelin & Mänttari-van der Kuip 2021; Berg & Myllyniemi 2020.)

1.2 Tutkimuskysymykset

NuoriSO tuottaa uutta tietoa nuorten aikuisten sosiaalityön palvelujen ja työkäytäntöjen kyvystä vastata nuorten aikuisten palvelutarpeisiin, toimia osallisuutta edistävästi ja eriarvoisuutta estävästi.

1. Millainen on nuorten aikuisten sosiaalityön palveluiden järjestämisen nykytila ja millaisten tavoitteiden pohjalta palvelut on järjestetty? Millaisia edellytyksiä nuorten osallisuuden edistämiseksi palveluiden järjestämisen tavat ja niiden perusteet rakentavat? Millainen on digitaalisten palvelujen rooli palvelujen järjestämisessä?
2. Miten osallisuutta (omaan arkeen, yhteisöihin, yhteiskuntaan) edistetään sosiaalityössä nuorten aikuisten näkökulmasta? Miten palveluiden asiakkaina olevat nuoret aikuiset kokevat palveluiden vastaavan heidän tarpeisiinsa ja kiinnittyvän heidän omaan arkeensa?
3. Miten nuorten aikuisten osallisuutta (omaan arkeen, yhteisöihin, yhteiskuntaan) edistetään sosiaalityössä ammattilaisten näkökulmasta? Millaisia työmenetelmiä sosiaalityössä käytetään ja millaisina ammattilaiset näkevät mahdollisuudet nuorten aikuisten osallisuuden edistämiseksi?
4. Millaiset vuorovaikutuskäytännöt vahvistavat ja millaiset estävät nuorten asiakkaiden osallisuuden (omaan arkeen, yhteisöihin, yhteiskuntaan) rakentumista ammattilaisen ja asiakkaan välisissä sosiaalityön kohtaamisissa?

1.3 Tutkimuksen avulla syntyvät tutkimustulokset ja niiden tieteellinen vaikuttavuus

Hankkeen tutkimustulokset ja tieteellinen vaikuttavuus näkyvät suhteessa neljään teemaan. **Ensimmäkin** hankkeella on uutuusarvoa, koska se luo tieteellistä tietoa nuorten aikuisten sosiaalityön palveluiden järjestämisen nykytilasta sekä ammattilaisten ja asiakkaiden kokemuksista ja näkemyksistä palveluihin liittyen. Nuoruuteen elämänvaiheena liittyy riskitekijöitä, jotka voivat kasautua ja joihin suhteessa nuorten aikuisten voimavarat eroavat. Hanke tuottaa uutta tieteellistä tietoa erityisesti muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheeseen liittyviin tarpeisiin vastaamiseksi sosiaalityössä. Nuoria aikuisia ja ammattilaisia osallistava tutkimusmetodologia ja moninäkökulmaisuus varmistavat, että tutkimustulokset ovat käytännön työn kannalta merkittäviä. **Toiseksi**, hanke tuottaa tietoa digitaalisesta sosiaalityöstä, erityisesti nuorten aikuisten parissa. Suomessa on toistaiseksi vain vähän tietoa palvelujen digitalisoinnista sosiaalityössä siten, että ilmiötä tarkastellaan sekä palvelujen käyttäjien, ammattilaisten että palveluja järjestävien näkökulmista. Digitaalisten palvelujen ja ohjelmistojen kehittämiseksi tarvitaan jatkuvasti ajantasaista tietoa. Uhkana on, että sosiaalityötä digitalisoidaan ilman, että sitä tukee tutkimusperustainen asiakas- ja ammattilaistieto.

Kolmanneksi, hanke tuottaa yksityiskohtaista tietoa nuorten aikuisten ja sosiaalityöntekijöiden kohtaamisista, ja se kiinnittyy siten aiempaan vuorovaikutuksen tutkimukseen, jota on tehty sosiaalityön palveluista (ks. Hall ym. 2003; Flinkfeldt 2020). Verrattuna aiempiin tutkimuksiin hanke tarjoaa uuden näkökulman erityisesti nuorten aikuisten kohtaamiseen ja osallisuuden rakentumiseen. **Neljänneksi**, tutkimus tuottaa tietoa nuorten aikuisten osallisuuden eri kehien rakentumisesta sosiaalityön vuorovaikutustilanteissa, työkäytännöissä ja palveluissa. Tutkimus on kunnianhimoinen tuodessaan yhteen eri tarkastelutasoja, jotka yhdessä avaavat kokonaisvaltaisen näkymän nuorten aikuisten osallisuuteen. Elämänvaihesensitiivinen näkökulma antaa parhaat mahdollisuudet ymmärtää muotoutuvaan aikuisuuteen ja sen siirtymiin liittyviä erityisiä tekijöitä ja niiden kiinnittymistä osallisuuteen.

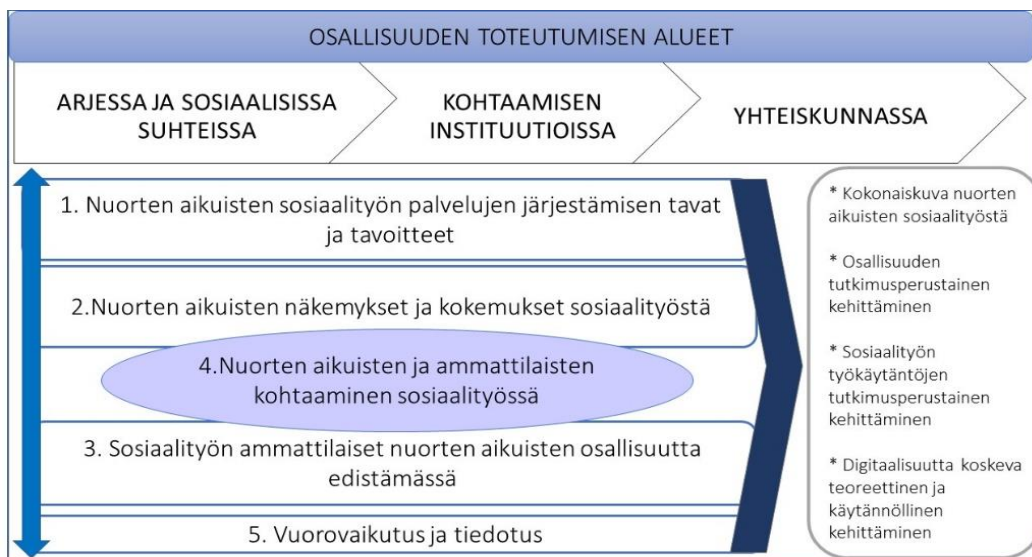
1.4 Haun erityistavoite

NuoriSO sijoittuu v. 2022 hankehaun seuraaville painoalueille: 1) sosiaalityötä sosiaali- ja terveydenhuollon etuuksien ja palveluiden järjestelmässä koskeva tutkimus, 2) sosiaalityön työmenetelmien tutkimus, 4) erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteisiin ja palvelutarpeisiin kohdistuva tutkimus ja 6) asiakkaiden osallisuutta ja toimijuutta sosiaalityössä koskeva tutkimus. Hanke vastaa haun tavoitteisiin tarkastelemalla nuorten aikuisten sosiaalityön palveluita palvelujärjestelmässä ja jäsentämällä kokonaiskuvaa jo olemassa olevista palveluista nuorille aikuisille aikuissosiaalityössä. Hanke tuottaa tietoa käytetyistä työmenetelmistä, ja tulokset auttavat kehittämään tutkimusperustaisia työmenetelmiä nuorten aikuisten kanssa työskentelyyn ja heidän osallisuutensa edistämiseksi sosiaalityössä. Lisäksi tutkimus kohdentuu nuoriin aikuisiin, joilla voi sosiaalityön asiakkaina olla erityisen tuen tarpeita elämäntilanteissaan, siirtymissään sekä osallisuuden toteutumisessa.

2. Tutkimushankkeen toteutus

2.1 Työsuunnitelma ja aikataulu

Kuvaamme seuraavaksi hankkeen viisi työpakettia ja aikataulutuksen.

Kuvio 1: Hankkeen työpaketit ja tulokset.

1) Nuorten aikuisten sosiaalityön palveluiden järjestämisen tavat ja tavoitteet, vastuututkija Tammelin / TAU. Nuorten aikuisten sosiaalityöstä tiedetään vähän ja palvelujen järjestämistavat eroavat. Työpaketissa tarkastellaan nuorten aikuisten kanssa tehtävää sosiaalityötä hyvinvointialueilla (21 + Helsinki) ja kunnissa. Tutkimuskohteena on erityisesti se, miten palvelut on järjestetty ja miten ne vastaavat palvelutarpeisiin sekä millainen on digitaalisten palvelujen rooli. **Tutkimuskysymykset:** 1–3. **Aineistot:** A, B ja C. **Keskeiset tuotokset:** Nuorten aikuisten sosiaalityön palvelut ja palvelujärjestelmä: ajantasainen tila *Yhteiskuntapolitiikka* (2023); Nuorten aikuisten sosiaalityö-, toimitettu vertaisarvioitu avoimesti saatavilla oleva (open access) -kirja (2024).

2) Nuorten aikuisten näkemykset ja kokemukset sosiaalityön palveluista ja osallisuudesta, vastuututkija Pirskanen / LY. Työpaketissa selvitetään nuorten aikuisten omia näkemyksiä osallisuudesta ja palveluista. Tutkimustiedon ja palvelujen kehittämisen näkökulmista on tärkeää, että nuorilta palvelujen käyttäjinä kysytään heidän näkemyksistään. **Tutkimuskysymykset:** 1, 2. **Aineistot:** C. **Keskeiset tuotokset:** Sosiaalityön palvelut ja nuorten aikuisten osallisuuden toteutuminen, *Nuorisotutkimus* (2024); Using multiple methods to capture young adults' participation social

work. *Int. Journal of Adolescence and Youth* ja Tutkimuksesta tiiviisti- blogi (2024); Nuorten aikuisten kokemukset palveluista ja osallisuudesta siirtymässä, *Janus* (2024) ja *Talentia-lehti* (2023).

3) Sosiaalityön ammattilaiset nuorten aikuisten osallisuutta edistämässä, vastuututkija Mänttärivän der Kuip / JYU. Työpaketissa tutkitaan sosiaalityön ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia nuorten aikuisten kanssa tehtävästä sosiaalityöstä, heidän osallisuutensa edistämisestä (omaan arkeen, yhteisöihin, yhteiskuntaan) sekä osallisuuden edistämisen mahdollisuuksista osana palvelujärjestelmää. **Tutkimuskysymykset:** 1, 3 ja 4 **Aineisto:** B. **Keskeiset tuotokset:** Sosiaalityöntekijät nuorten aikuisten osallisuutta edistämässä, *Yhteiskuntapolitiikka/ Janus* (2024) ja Sosiaalityön tiedeblogi (2023) Low income young families as users of social work services. *Eur. Journal of Social Work* (2024), ja Tutkimuksesta tiiviisti- blogi.

4) Ammattilaisen ja nuorten aikuisten kohtaaminen sosiaalityössä, vastuututkija Tiitinen / JAMK. Työpaketissa tutkitaan nuorten aikuisten osallisuutta mahdollisesti vahvistavia tai estäviä vuorovaikutuskäytäntöjä ammattilaisten ja asiakkaiden kohtaamisissa vuorovaikutuksen mikrotasolla. **Tutkimuskysymykset:** 4. **Aineistot:** D. **Keskeiset tuotokset:** Professional’s interactional practices supporting young adults’ agency in social work, *Social Work & Society* (2024); Asiakas osallisuuttaan neuvottelemassa sosiaalityön kohtaamisissa, *Janus* (2024).

5) Vuorovaikutus ja tiedotus, vastuuhenkilö Tammelin /TAU. NuoriSO-hankkeen toteutus perustuu dialogiseen vuorovaikutukseen eri yhteistyötahojen kesken ja aktiiviseen tiedottamiseen. Erityisesti panostetaan vuorovaikutukseen nuorten aikuisten sosiaalityöstä vastaavien ammattilaisten sekä nuorten aikuisten itsensä kanssa. Vuorovaikutus- ja tiedotustehtävän onnistumiseksi 1) perustetaan tiedotuskanavat, kuten www-sivut ja sosiaalisen median tilit (mm. Twitter, Youtube, Tiktok), 2) järjestetään eri tavoin kohdennettuja vuorovaikutustyöpajoja, jotka ovat avoimia nuorille, yhteistyökumppaneille, sosiaalityön koulutusta järjestäville tahoille (yht. 5) ja kaikille asiasta kiinnostuneille sekä 3) rakennetaan yhteistyötä muiden sosiaalityön tutkimushankkeiden kanssa synergiaetujen saavuttamiseksi. Työpaketin avulla taataan kattava, monikanavainen viestintä tutkimuksesta ja sen tuloksista sekä varmistetaan tutkimustiedon tuominen osaksi sosiaalityön käytäntöjä ja käytännön opetusta. **Keskeiset tuotokset:** www-sivut, some- kanavat, vuorovaikutustyöpajat, politiikkasuositukset ja Tutkimuksesta lyhyesti -blogitekstit sekä videot tieteellisiin julkaisuihin liittyen sekä Nuorena aikuisena sosiaalityön palveluissa - piirrosvideo.

Tutkimushankkeen eteneminen kuvataan seuraavassa taulukossa:

Tehtävät	2022		2023			2024		
	9-12	1-4	5-8	9-12	1-4	5-8	9-12	
Hankkeen käynnistäminen, kick-off								
Eettinen ennakoarvointi, tutkimusluvut								
Dokumenttiaineiston keruu								
Ammattilaisten ryhmähaastattelut								
Nuorten aikuisten haastattelut								
Vuorovaikutusaineistojen keruu								
Aineistojen analyysi ja raportointi								
Työpakettien 1-5 toteutus								
Vuorovaikutustyöpajat								
Tiedotus ja tulosten juurrutus								
Koordinaatio ja johtaminen								

2.2. Tutkimusaineisto, tutkimusmenetelmät ja tutkimusympäristö

Tutkimuksessa käytämme moninäkökulmaista ja monimenetelmäistä lähestymistapaa. Moninäkökulmaisuuksella tarkoitamme sitä, että lähestymme nuorten aikuisten osallisuuden rakentumista sosiaalityössä neljästä näkökulmasta: 1) palvelujärjestelmät ja politiikat, 2) nuoret aikuiset eli palvelunkäyttäjät, 3) sosiaalityön ammattilaiset ja 4) ammattilaisen ja asiakkaan välinen vuorovaikutus. Monimenetelmäisyys näkyy tutkimuksessamme siten, että käytämme erilaisia aineistoja ja tutkimusmenetelmiä. Tutkimusprosessin aikana analysoimme aineistoja niihin sopivin menetelmin erikseen sekä tuoden tuloksia kustakin neljästä näkökulmasta yhteen osallisuuden teoreettista viitekehystä hyödyntäen. (Moran-Ellis ym., 2006; Moseholm & Fetters, 2017; Åkerblad ym. 2021.)

Tutkimushankkeen aineistot muodostuvat neljästä eri kokonaisuudesta:

(A) Dokumenttiaineisto: Kartoitus nuorten aikuisten sosiaalityön palveluista ja järjestämistävoista (tutkimuskysymykset: 1-3). Aineisto kartoittaa nuorten aikuisten sosiaalityön palveluiden järjestämisen nykytilaa, palveluiden järjestämistä ja niiden organisointia hyvinvointialueilla (näkökulmina palvelujen eriyttäminen yksikkötasolla, digitaalisten palvelujen laajuus ja muodot, yksilö- ja ryhmämuotoisuus). Aineistonkeruu toteutuu Suomi.fi -palvelutietovarannon kautta, jonne kunnat ja hyvinvointialueet ovat tallentaneet sosiaalihuollon palvelukuvauksia. Aineistoa täydennetään tarvittaessa hyvinvointialueiden (21+Helsinki) verkkosivuilla julkaistuilla palvelukuvauksilla. Aineistosta analysoidaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmällä ja Atlas.ti-ohjelmaa hyödyntäen tapoja, joilla nuorten aikuisten sosiaalityötä sekä sen tavoitteita kuvataan. Lisäksi tarkastellaan, millä tavoin osallisuuden (omaan arkeen, yhteisöön, yhteiskuntaan) edistäminen näkyy palvelukuvauksissa. Aineiston analyysissä hyödynnetään soveltuvin osin mm. TEA-viisarin osallisuuskysymyksiä (THL, TEA viisari) sekä THL:n (2022) Osallisuuden osa-alueiden apukysymyksiä.

(B) Ammattilaisten ryhmähaastatteluaineisto (tutkimuskysymykset: 1, 3 ja 4). Aineisto muodostuu nuorten aikuisten kanssa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden ja -ohjaajien ryhmämuotoisista teemahaastatteluista. Ryhmähaastatteluita toteutetaan yhteensä 4–5 (osallistujia 3–8, yht. N=20–25) ja niiden kokoonpanojen suunnittelussa hyödynnetään hankkeen kartoituksessa saatua tietoa nuorten aikuisten sosiaalityön palveluiden järjestämisestä. Ryhmät muodostetaan niin, että ne edustavat palveluiden järjestämistapojen kirjoa hyvinvointialueilla (esim. erikoistuneet nuorten aikuisten sosiaalityön tiimit, systeemiset tiimit, ei-eriytetty työ esim. osana aikuissosiaalityötä). Ryhmähaastatteluin selvitetään ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia nuorten aikuisten osallisuuden edistämisestä palvelujärjestelmässä sekä työkäytännöissä. Teemahaastattelurungon rakentamisessa hyödynnetään mm. THL:n Osallisuuden osa-alueiden apukysymyksiä (THL 2022) sekä Osallisuusindikaattoria (*Experiences of Social Inclusion Scale, ESIS*), joskin työntekijöiden näkökulmasta tarkastellen. Aineiston analyysimenetelmänä käytetään refleksiivistä temaattista analyysiä (Braun & Clarke 2019; 2021).

(C) Nuorten aikuisten ryhmähaastatteluaineistot (tutkimuskysymykset: 1 ja 2). Nuorilta aikuisilta kerätään kaksi haastatteluaineistoa. Nuorten haastatteluaineisto 1 (N=25) toteutetaan yksilö-, pari- ja ryhmähaastatteluin kunnioittaen nuorten toiveita haastattelumuodon valinnassa. Pari- ja ryhmähaastatteluissa on 2–8 osallistujaa/ryhmä. Osa haastateltavista rekrytoidaan kuntien kautta ja tutkimukseen työpaketissa 3 osallistujaa ammattilaisia pyydetään kysymään asiakkailtaan kiinnostusta osallistua. Osa haastateltavista tavoitetaan yhteistyökumppaneiden Tampere Juniorin ja Silta-Valmenuksen kautta. Aineistolla tarkastellaan, kuinka nuoret aikuiset kokevat palveluiden vastaavan heidän tarpeisiinsa ja millaisina osallisuus ja sosiaalityön palveluiden asiakkaana olemisen näyttäytyvät heille.

Nuorten ryhmähaastatteluaineisto 2 (N=15, kaksi ryhmää, 6–8 osallistujaa/ryhmä) kerätään Itlan koordinoiman Nuorten ryhmän kautta. Nuorten ryhmän tavoitteena on vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvoinnista käytävään keskusteluun sekä hahmottaa ratkaisuja nuorten näkökulmasta. Ryhmä koostuu 15–27-vuotiaista kokemusvaikuttajista (N=15–20), jotka on rekrytoitu mm. seuraavista järjestöistä: Tukenasi ry, Nuorten raati, Osallisuuden aika ry, Pesäpuu ry, SOS-Lapsikylä, Kehittäjänuoret, Perhehoitoliitto, nuorten kehittäjäryhmä Tilkkutäkki, Suomen Uusperheiden liitto ry. Nuorten ryhmä osallistuu vinjettitutkimuksen toteuttamiseen (työpaketit 1 ja 2), jossa tutkitaan, miten sosiaalityön palveluiden asiakkaana oleminen näyttäytyy nuorille aikuisille ja tuottaako se ja millaista osallisuutta se tuottaa. Vinjetillä viitataan tässä kertomukseen. Tässä tutkimuksessa vinjetti kuvaa hypoteettista (a) palvelukokonaisuutta ja (b) palvelutilannetta. Kuvaukset tuotetaan nuorten ja ammattilaisten ryhmähaastatteluiden sekä aiemman tutkimuksen perusteella. Esimerkkitapauksia (a, b) käsitellään ryhmähaastatteluissa siten, että haastatteluissa pohditaan sosiaalityötä osallisuuden kehien näkökulmasta. Ryhmähaastatteluaineistot 1 ja 2 analysoidaan temaattisella analyysillä (esim. Braun & Clarke 2022) ja sisällönanalyysillä (esim. Schreier 2012) käyttäen Atlas.ti-ohjelmistoa.

(D) Vuorovaikutustilanteiden ääni- tai videotallenteet (tutkimuskysymys 4). Neljäs aineistokokonaisuus muodostuu sosiaalityön aitojen vuorovaikutustilanteiden ääni- tai videotallenteista. Aineistolla tutkitaan nuorten aikuisten ja ammattilaisten kohtaamia sosiaalityön palveluissa. Tallenteet (3–5 sosiaalityöntekijältä; yhteensä noin 10 nauhoitusta) tarjoavat pääsyn vuorovaikutukseen sellaisella yksityiskohtaisuuden tasolla, jota emme pysty tavoittamaan haastatteluiden tai muidenkaan ihmisten muistiin ja havaitsemiseen pohjautuvien aineistojen avulla. Tämä on tärkeää, koska vuorovaikutustilanteissa hyvin pienetkin yksityiskohdat, kuten sanavalinnat tai kysymysten muotoilut voivat olla hyvin merkityksellisiä. (Heritage 1984.) Vuorovaikutustilanteiden tallentamiseen pyydetään mukaan sosiaalityöntekijöitä, jotka ovat osallistuneet hankkeen ryhmähaastatteluihin. Tallenteet tehdään joko äänittämällä tai videoimalla sen mukaan, mikä tuntuu osallistujista sopivimmalta. Aineistojen analyysissä käytetään menetelmänä keskusteluanalyysia (esim. Heritage 1984; Sidnell & Stivers 2013).

2.3 Riskien arviointi ja vaihtoehtoinen toteutustapa

Tutkimuksen toteuttamiseen liittyy riskejä, jotka paikantuvat tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Kriittisin kohta hankkeen onnistumisen kannalta on tutkittavien mukaan saaminen. Erityisesti vuorovaikutustilanteiden ääni- ja videotallenteiden osalta on oletettavaa, että osallistujien rekrytointi edellyttää aikaa ja panostusta, sillä kaikki ammattilaiset ja asiakkaat eivät ole halukkaita vuorovaikutustilanteiden tallentamiseen. Hankkeen sekä sen tutkijoiden vahvat yhteistyöverkostot ovat hyödyksi tutkimukseen osallistuvien rekrytoinnissa. Vaiheittain toteutettava aineistonkeruu mahdollistaa sen, että vuorovaikutustilanteiden tallentamiseen voidaan pyytää mukaan jo haastatteluihin osallistuneita ammattilaisia. Nuorten osalta aineistonkeruu toteutetaan osin jo olemassa olevan yhteistyöverkoston kautta, mikä pienentää aineistonkeruuseen liittyvää riskiä huomattavasti. Hankkeessa tunnistetaan nuorten osallistumisen motivoinnin tärkeys ja heille kerrotaan säännöllisesti tutkimuksen etenemisestä sekä heidän toiveensa osallistumis-, yhteydenpito- ja työskentelytavoista huomioidaan. Myös ammattilaisten sitoutumisen ylläpitämiseen panostetaan säännöllisen palautteen antamisen avulla. Heidän osaltaan huomioitavia riskejä ovat yhteistyöorganisaatioissa tapahtuvat muutokset, kuten henkilöstövaihdokset, joihin on varauduttu keskustelemalla niistä ammattilaisten kanssa. Yhteistyötahot ovat sitoutuneet etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja tilanteissa, joissa hankkeen tavoitteet vaarantuvat.

Aineistonkeruussa sekä hankkeen aikaisten koulutus- ja vuorovaikutuspajojen järjestämisessä on edelleen syytä varautua koronapandemian tuomiin haasteisiin ja rajoitteisiin. Tämän vuoksi ne suunnitellaan niin, että toteutus on mahdollista tarvittaessa etä- tai hybridimallisena.

Tutkimustulosten tulkintaan osallistuu nuoria aikuisia edustava Nuorten ryhmä, joka on tärkeä paitsi hankkeen käytäntörelevanssin myös analyysivaiheen riskien hallinnan kannalta. Tekemällä tiivistä yhteistyötä palveluja käyttävien nuorten kanssa varmistetaan, että hankkeen tuottamasta tiedosta on keskusteltu ja sitä on arvioitu nuorten aikuisten itsensä toimesta.

Myös hankkeessa tuotetun tutkimustiedon jalkauttamiseen sisältyy riskejä, joita hallitaan aktiivisella yhteistyöllä eri verkostojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Tiivis yhteistyö mahdollistaa tiedon jalkauttamisen niin kentällä toimiville ammattilaisille, tutkimukseen kuin koulutusta järjestäville tahoille. Viestintää ja vuorovaikutusta varten hankkeeseen sisältyy erillinen työpaketti.

2.4 Konsortion lisäarvo

Tutkimushankkeen konsortion osapuolina ovat Lapin yliopisto (LY), Tampereen yliopisto (TAU), Jyväskylän ammattikorkeakoulu (Jamk) ja Jyväskylän yliopisto (JYU). Kunkin organisaation hankkeessa työskentelevät tutkijat tuovat tutkimukseen omaa erityisosaamistaan. LY: nuorten kanssa tehtävän tutkimuksen, osallisuustutkimuksen ja sosiaalityön työkäytäntöjen tutkimuksen osaaminen. TAU: osaaminen nuorten osallisuuteen, sosiaalipalvelujärjestelmään, työllistymiseen, työelämään, digitalisaatioon sekä perhetutkimukseen liittyen. Jamk: vuorovaikutuksen tutkimus ja osallisuutta tuottavien käytäntöjen tutkimus. JYU: asiantuntemus aikuissosiaalityön käytännöistä, palveluista sekä niiden tutkimuksesta ja osaaminen osallistavasta tutkimuksesta.

Hankekonsortion tutkijoilla on erittäin laaja-alainen ja monipuolinen kokemus nuorten, aikuisten ja ammattilaisten kanssa tehtävästä laadullisesta ja määrällisestä tutkimuksesta. Tutkimusryhmässä on vahva sosiaalityön tutkimusosaaminen sekä kokemusta käytännön sosiaalityöstä nuorten ja aikuisten parissa. Lisäksi tutkijat ovat kokeneita perhetutkimuksen, digitalisaation, vuorovaikutuksen tutkimuksen ja työelämän tutkimuksen alueilla. Eri tutkimusperinteisiin pohjautuva teoreettinen, menetelmällinen ja käytännöllinen osaaminen tukevat sosiaalityön tutkimusperustaista uudistamista. Konsortion tutkijat ovat kokeneita paitsi tutkimushankkeiden toteuttamisessa ja johtamisessa, myös sosiaalipalvelujen ja -työn kehittämisessä.

3. Tutkimusryhmä ja yhteistyötahot

3.1 Tutkimushankkeessa työskentelevät henkilöt ja heidän hankkeen kannalta keskeiset ansiot

Koordinoiva yliopisto: LY, jossa yhteiskuntatieteiden tiedekunnan ja sosiaalityön oppiaineen painopistealueita ovat mm. hyvinvointi, työ ja kansalaisuus, ihmisten marginalisointi, selviytyminen ja oikeudenmukaisuus. **YTT, dosentti, sosiaalityön apulaisprofessori (tenure track) Henna Pirskanen** (LY), vastaa hankkeessa työpaketista 2 ja osallistuu yhteistyössä muihin työpaketteihin. Pirskanen on vastuullinen tutkija SA-tutkimushankkeessa Lasten ja nuorten suru perhe- ja läheissuhteissa (2019–2015). Hän on erikoistunut lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään tutkimukseen ja sen menetelmällisiin, sensitiivisyyden ja eettisiin kysymyksiin (esim. Kallinen & Pirskanen 2022). Hanke on jatkumo hänen aiemmalle tutkimustyölleen muun muassa elämänkulun, siirtymien sekä nuorten ja ammattilaisten kanssa tehtävän tutkimuksen parissa (esim. Pirskanen ym. 2018; Pirskanen 2019). (Ks. CV.) **YTM, sosiaalityöntekijä, väitöskirjatutkija Paula Vainikka** on aiemmin työskennellyt Suomen Akatemian rahoittamassa Lasten ja nuorten suru perhe- ja läheissuhteissa -hankkeessa sekä sosiaalityöntekijänä vammaispalveluissa ja lastensuojelussa. Hänen väitöskirjansa käsittelee sosiaalityöntekijöiden kokemuksia lasten ja nuorten surusta sekä sosiaalityön keinoista lasten ja nuorten

suruun vastaamisessa. Sekä hänen väitöskirjansa että pro gradu- tutkielmansa ovat keskittyneet tutkimaan julkisen sektorin sosiaalityön työskentelykäytäntöjä ja osallisuuden mahdollistamista sosiaalityöntekijöiden näkökulmista.

Muut konsortio-organisaatiot: TAU:ssa tutkimus sijoittuu yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan Lapsuuden, nuoruuden ja perheen monitieteiseen tutkimuskeskus PERLA:an. **YTT, dosentti, tenure track- professori, Mia Tammelin** toimii TAU:n osahankkeen vastuututkijana ja vastaa työpaketeista 1 ja 5. Tammelinilla on laaja kokemus sosiaalipalvelujen ja perhetutkimuksen alalta ja hän on laillistettu sosiaalityöntekijä. Tammelin on toiminut tutkimushankkeiden vastuuhenkilönä, mm. Suomen Akatemian rahoittamassa akatemiaturkijan hankkeessa. Hänellä on useita kansainvälisiä tieteellisiä asiantuntijatehtäviä. **Professori Minna van Gerven** (sosiaalipolitiikka) on erikoistunut sote-palvelujen digitalisoitumisen tutkimukseen. Hän osallistuu erityisesti palvelujen digitalisaation tutkimukseen sekä vinjettitutkimuksen. **YTT, yliopistotutkija, sosiaalityöntekijä Johanna Moilasella** on laaja kokemus nuoriin ja perheisiin suuntautuvan sosiaalityön eri tehtävistä kehittämis-, tutkimus-, opetus- ja asiakastyössä. Hän on työskennellyt useissa mm. nuorten sosiaalityöhön, nuorisomentorointiin, vertaistukeen ja kokemusasiantuntijuuteen liittyvissä tutkimus- ja kehittämishankkeissa projektipäällikkönä ja tutkijana (esim. Moilanen ym. 2021; 2020). Nuorempi tutkija **N.N.** TAU (YTM/VTM sosiaalityö) rekrytoidaan toteuttamaan aineistokokonaisuus A sekä toteuttamaan aineiston alustava analysointi.

Jamkin osahanke toteutetaan Hyvinvointiyksikön Kuntoutusinstituutissa, missä yhtenä painopiste-teemoista on asiakas- ja palveluohjaus. Jamkissa **YTT, vanhempi tutkija Sanni Tiitinen** vastaa Työpaketista 4. Tiitinen on tehnyt keskustelunanalyttistä vuorovaikutuksen tutkimusta yli kymmenen vuotta, julkaissut tutkimustensa tuloksia alan arvostetuissa lehdissä ja opettanut menetelmän käyttämistä TAU:ssa. Tiitinen on tutkinut vuorovaikutusta erilaisissa ammattilaisten ja asiakkaiden kohtaamisissa, esimerkiksi neuvolavastaanotolla (Tiitinen & Ruusuvaara 2014) ja kuntouttavassa työtoiminnassa (Tiitinen & Logren, arvioitavana) sekä työhyvinvointia tukevassa ryhmäohjauksessa (Tiitinen ym. 2018, Weiste ym. 2020). Tällä hetkellä hän johtaa Kelan rahoittamaa tutkimusta, jossa tarkastellaan vuorovaikutusta nuorten ammatillisen kuntoutuksen suullisessa hakuprosessissa. **Nuorempi tutkija NN** (Jamk) rekrytoidaan toteuttamaan vuorovaikutustilanteiden aineiston keruuta ja analyysia yhdessä Tiitisen kanssa.

JYU:ssa tutkimus sijoittuu Yhteiskuntatieteiden ja filosofian (YFI) laitokselle sosiaalityön oppiaineeseen. YFI-laitos on erikoistunut yhteiskunnallisten muutosprosessien tutkimukseen ja se on johtavia yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen yksiköjä Suomessa. Yksilöiden ja yhteisöjen osallisuus sekä toimintamahdollisuudet ovat JYU:n sosiaalityön tutkimuksen keskeisiä teemoja. JYU:ssa **YTT, tutkijatohtori, sosiaalityöntekijä Maija Mänttari-van der Kuip** vastaa Työpaketista 3. Hänellä on kattava kokemus mm. julkisen sektorin sosiaalityön ja siinä tapahtuneiden muutosten tutkimuksesta erityisesti ammattilaisten toimintamahdollisuuksien näkökulmasta sekä sosiaalityön yhteisöllistä kehittämistä (esim. Mänttari-van der Kuip 2022; Tammelin & Mänttari-van der Kuip 2021). Lisäksi hän on perehtynyt mm. monimenetelmälliseen tutkimukseen sekä osallistaviin tutkimusmenetelmiin. **YTM, väitöskirjatutkija Sami Ylistön** viimeistelyvaiheessa oleva väitöstutkimus käsittelee pitkäaikaistyöttömien nuorten toiminnan logiikkaa. Hän työskentelee parhaillaan aikuissosiaalityössä sekä projektityöntekijänä TASOS-hankkeessa (ESR), jossa kehitetään asiakaslähtöisiä, ryhmämuotoisia ja luontolähtöisiä aikuissosiaalityön ja taloussosiaalityön työmenetelmiä.

3.2 Yhteistyötahot ja heidän keskeiset ansionsa hankkeen kannalta

EAPN-FIN – Suomen köyhyyden vastainen verkosto (www.eapn.fi) on avoin verkosto köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Järjestön hallituksessa toimii useiden järjestöjen edustajia, kuten Työttömät ry, Takuusäätiö ry ja Pelastakaa Lapset ry. EAPN-Fin seuraa suomalaista köyhyys- ja eriarvoistumistilannetta, ottaa kantaa ja pyrkii vaikuttamaan yhteiskuntapoliittisiin päätöksiin. Verkosto järjestää köyhyys- ja syrjäytymistematiikkaan liittyviä seminaareja ja tilaisuuksia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. NuoriSO -hankekonsortio on alustavasti sopinut yhteisten tilaisuuksien järjestämisestä sekä yhteistyöstä viestinnässä ja vuorovaikutuksessa. Järjestöllä on yhtenä kansallisena köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisena verkostona yhteydet Eurooppa-tason verkostoon EAPN:ään. Yhteyshenkilö: Aino Sarkia (EAPN- FIN ja Pelastakaa Lapset)

Itsenäisyyden juhluvuoden lasten säätiö (Itla), erityisesti tutkimusprofessori Tiina Ristikari ja hänen johtamansa lapsiperheköyhyyden purkamiseen tähtäävä Samalta viivalta – ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen -ohjelman tutkijaryhmä (Aapo Hiilamo, Taru Lilja, Mari Hirvonen). Yhteistyö (yhteiset tilaisuudet, tiedotus) koostuu muun muassa tutkimuksen havaintojen välittämisestä käytäntöön ja päätöksentekoon. Yhteistyömuodot sovitaan hankkeen aikana siten, että ne parhaiten vastaavat hankkeeseen osallistuvilta nuorilta aikuisilta ja sosiaalityöntekijöiltä esiin nousseisiin tarpeisiin.

Nuorten ryhmä on Itlan koordinoima ja se perustettiin maaliskuussa 2022. Ryhmän tavoitteena on vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä lapsiperheköyhyydestä käytävään keskusteluun ja hahmottaa ratkaisuja nuorten näkökulmasta. Ryhmässä on 15–27-vuotiaita kokemusvaikuttajia, jotka edustavat laajasti eri järjestöjä (Tukenasi ry, Nuorten raati, Osallisuuden aika ry, Auta Lasta ry, Veturointi-toiminta, Pesäpuu ry, SOS-Lapsikylä, Kehittäjänuoret, Perhehoitoliitto, nuorten kehittäjäryhmä Tilkkutäkki, Suomen Uusperheiden liitto ry.). Nuorten ryhmä osallistuu tutkimuksen toteutukseen ja havaintojen tulkintaan. Yhteyshenkilö: Taru Lilja (Itla).

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Poske on Pohjois-Suomen alueella toimiva sosiaalialan kehittämisorganisaatio. Poske tekee kehittämistyötä yhdessä kuntien, oppilaitosten, järjestöjen sekä palveluiden käyttäjien kanssa. Posken toiminnan painopisteitä ovat erityisesti sosiaalityön, sosiaalialan konsultaation ja teknologian kehittäminen sekä hyvinvointistrateginen työ ja arviointi. Poskella ja Lapin yliopistolla on ollut yhteistyötä useissa tutkimushankkeissa. NuoriSO-hankkeen kanssa tehtävästä yhteistyöstä esimerkiksi tutkimuksen toteutuksessa, kehittämisessä, tulosten jalkauttamisessa ja juurruttamisessa sovitaan tarkemmin hankkeen alkaessa. Yhteyshenkilö: kehitysjohtaja / työelämäprofessori Kaisa Kostamo-Pääkkö.

Silta-Valmennusyhdistys ry:n Nuorten palvelut. Silta-Valmennusyhdistys ry on Tampereen seutukunnalla toimiva yleishyödyllinen kansalaisjärjestöjen perustama yhteisö, joka toimii oppimisen, työn ja osallisuuden kohtaupaikkana. Silta-Valmennuksen nuorten palvelut tarjoavat monipuolista tekemistä, ohjausta ja neuvoja asiakkaaksi tulevan nuoren elämäntilanteeseen ja tulevaisuuden suunnitteluun. NuoriSO-hankkeessa nuoria rekrytoidaan mukaan tutkimukseen Silta-Valmennuksen kautta ja tehdään yhteistyötä hankkeen eri vaiheissa aineistonkeruun suunnittelusta tulosten implementointiin. Yhteyshenkilö: vastaava valmentaja Jonna Kuutti.

Tampere Junior on nelivuotinen kehitysohjelma vuosille 2020–2023. Sen tavoitteena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointierojen kaventaminen Tampereen eri asuinalueilla. Kehitysohjelma on muodostanut ainutlaatuisen alueellisen ekosysteemin, johon kuuluu lapsia, nuoria, lapsiperheitä ja ammattilaisia. Kehitysohjelma mahdollistaa nuorten kuulemisen osallisuuden edistämiseksi eri ryhmissään. Lisäksi järjestämme yhteisiä tilaisuuksia ja kehitämme vuorovaikutusta nuorten

kanssa. Lisäksi kehitysohjelman koordinaatioryhmä, joka koostuu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävästä eri alojen ammattilaisista, voi osallistua NuoriSO -hankkeen toimenpiteisiin, erityisesti nuorten sosiaalityön palveluja koskeviin keskusteluihin.. Yhteyshenkilö: Johanna Pyymäki.

4. Vastuullinen tiede

4.1 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimuksessa sitoudutaan hyvään tieteelliseen käytäntöön (TENK 2012) ja TENK:in (2019) ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiin periaatteisiin, kuten osallistumisen vapaaehtoisuus, oikeus kieltäytyä ja peruuttaa osallistuminen tutkimukseen missä vaiheessa tahansa, osallistujien informointi tutkimuksen sisällöstä, toteutuksesta ja henkilötietojen käsittelystä. Aihe on sensitiivinen ja läpi hankkeen kiinnitetään erityistä huomiota tutkimukseen osallistuvien oikeuksiin sekä siihen, ettei tutkimus aiheuta heille vahinkoa. Tutkimukselle haetaan ennen aineistonkeruuta LY:n eettisen toimikunnan puoltava lausunto ja tutkimusluvat osallistuvilta organisaatioilta. Osallistujia informoidaan tutkimuksesta kirjallisesti ja suullisesti ja pyydetään kirjallinen suostumus osallistua tutkimukseen. Tutkittavien anonymiteetti turvataan. Heille kerrotaan, ettei tutkimuksesta kieltäytyminen vaikuta negatiivisesti heidän oikeuksiinsa saada tarvitsemiaan palveluja.

Haastatteluaineistot joko anonymisoidaan tai pseudonymisoidaan analyysivaiheessa. Vuorovaikutustilanteiden ääni- tai videotallenteista muodostuva aineisto (D) säilytetään tunnisteellisena, jotta sen analysoitavuus ei heikkene. Digitaalisessa muodossa olevia aineistoja säilytetään tietoturvallisesti suojatulla verkkoasemalla käyttäjätunnuksin ja salasanoin turvattuna. Paperisia aineistoja säilytetään kulunvalvonnalla suojatussa tilassa lukitussa kaapissa. Tutkimusjulkaisuissa kiinnitetään erityistä huomiota yksityisyyden suojaan (TENK 2019) ja eettiseen kirjoittamiseen (ks. Kallinen ym. 2018).

4.2. Avoimen tieteen edistäminen

Tutkimushanke on suunniteltu nuorten aikuisten sosiaalityön tutkimusperustaiseksi kehittämiseksi ja siksi tutkimustulosten tulee olla mahdollisimman avoimesti saatavilla. Tulokset julkaistaan avoimilla foorumeilla. Julkaisut rinnakkaistallennetaan tutkimusorganisaatioiden julkaisuarkistoihin. Tutkimuskonsortio tuottaa avoimesti saatavilla olevia tiivistyksiä hankkeen keskeisistä tuloksista. Nämä tukevat avoimen tieteen edistämisen tavoitteita ja hankkeen havaintojen siirtymistä käytäntöön. Avoimen tieteen periaatteen mukaisesti valmiit tutkimusaineistot tarjotaan soveltuvin osin arkistoitavaksi esimerkiksi Tietoarkistoon. Kaikki hankkeessa kerätyt aineistot tulevat hankkeen tutkijoiden yhteiseen käyttöön. Aineistoja on mahdollista jatkokäyttää myös korkeakoulujen opinnäytetöissä.

4.3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Hankkeessa toteutetaan tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua palveluiden käyttäjien, asiakastyön toteuttajien ja palveluiden järjestäjien välillä. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten aikuisten kokemusten ja näkemysten kuulemiseen. Yhdenvertaisuus on nuorten palveluissa nähty haasteena (Peltola & Moisio 2017), ja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää tärkeällä tavalla yhdenvertaisten ja laadukkaampien palveluiden kehittämisessä (Aaltonen & Berg 2015). Näin voidaan tukea nuorten aikuisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Hankkeessa tulosten jalkauttamisella käytäntöön on tärkeä rooli; näin voidaan edistää nuorten aikuisten tietoisuutta tasavertaisista oikeuksista palveluiden käyttäjinä.

Hankkeen lähtökohta, tiedontuotanto nuorten aikuisten sosiaalityön järjestämisestä ja kyvystä tukea osallisuutta edistää itsessään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tutkimuksessa tunnistetaan nuorten aikuisten heterogeenisyys mm. sukupuolen, etnisen taustan tai seksuaalisen suuntautumisen suhteen.

Vähemmistöryhmiin kuulumisen saattaa tuottaa erityistarpeita ja -kysymyksiä. Tutkimus tuo tietoa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tutkimusryhmässä varmistetaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen hankkeen hallinnoinnissa ja johtamisessa sekä konsortion työskentelyssä.

5. Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

5.1. Vaikutukset ja vaikuttavuus tiedeyhteisön ulkopuolella

NuoriSO-hankkeen tavoitteena on tuottaa tutkimustietoa, joka on käytännön sosiaalityön kannalta relevanttia ja mahdollistaa nuorten aikuisten kanssa tehtävän sosiaalityön tutkimusperustaisen kehittämisen. Tutkimustuloksilla on relevanssia myös laajemmin. Hankkeen tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää sosiaali-, terveys ja sivistyspalveluissa, joissa kohdataan nuoria aikuisia. Tulosten pohjalta voidaan siten kehittää laadukkaampia palveluita sekä ammatillisia käytäntöjä laajasti eri palveluissa (Aaltonen & Berg 2015). Samalla tulokset tarjoavat arvokasta tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi mm. nuorten aikuisten elämäntilanteista, osallisuuden mahdollisuuksista ja palvelutarpeista. Tieto rakentaa pohjan osallisuutta edistävien ratkaisujen kehittämiseksi niin, että tutkimustulokset ovat suoraan hyödynnettävissä nuorten aikuisten sosiaalityössä mm. matalan kynnyksen avun, oikea-aikaisuuden ja voimavaralähtöisyyden edistämiseksi. Hankkeen tulokset lisäävät pitkällä aikavälillä nuorten aikuisten hyvinvointia sekä osallisuutta ja vähentävät eriarvoisuutta.

Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyritään läpi hankkeen aktiivisella dialogisella vuorovaikutuksella hankkeen yhteistyötahojen ja kentän toimijoiden kanssa. Tämä mahdollistaa hankkeen tuottaman tiedon leviämisen ja juurtumisen laajasti eri toimijoiden käyttöön. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen mahdollistetaan myös aktiivisella tiedottamisella, jossa tieteellistä tutkimusta tehdään saavutettavaksi eri toimijoille sekä hyödyntämällä viestinnässä somekanavia, joiden avulla on mahdollista tavoittaa nuoria aikuisia. Hankkeen toteuttaminen osana korkeakouluja, joissa koulutetaan tulevia ammattilaisia sosiaalityön sekä sosiaali- ja terveysalan tehtäviin, mahdollistaa tutkimustiedon viemisen osaksi opetusta. Näin hanke edistää myös korkeakoulujen tutkimusperustaista opetusta.

5.2. Kestävän kehityksen periaatteiden huomioonottaminen

NuoriSO-hanke suuntaa huomion nuorten aikuisten osallisuuden edistämiseen ja kytkeytyy täten vahvasti kestävän kehityksen tavoitteisiin. Jotta yhteiskunnassa voidaan taata nuorille aikuisille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin ja vaikuttamiseen yhteiskunnassa, tarvitaan tutkittua tietoa siitä, miten heidän hyvinvointiaan ja osallisuuttaan voidaan palvelujärjestelmässä edistää. Myös eriarvoisuutta ja pahoinvointia tuottavien rakenteiden sekä käytäntöjen näkyväksi tekeminen tutkimuksen avulla on tärkeää, jotta niiden muuttaminen ja purkaminen on mahdollista.

Nuorten aikuisten sosiaalityön, palveluiden ja työkäytäntöjen tutkimus sekä niiden tutkimusperustainen kehittäminen edistävät heidän yhdenvertaisia mahdollisuuksiaan hyvinvointiin. Ne auttavat rakentamaan yhteiskuntaa, jossa nuorilla aikuisilla on mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämään ja tärkeänä pitämiinsä asioihin sekä kokea osallisuutta ja merkityksellisyyttä yhteiskunnassa. Palvelujen digitalisaation edistämisen kautta voidaan edistää myös hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamista.

6. Lähdeluettelo (keskeiset lähteet)

- Aaltonen, S. & Berg, P. (2015) Nuorten ja palveluntarjoajien kohtaamiset. Teoksessa Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Verkkojulkaisuja 84, Nuorisotutkimusseura, 41–72.
- Arnett, J. J. (2015) Emerging Adulthood. The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties. Oxford: Oxford University Press.
- Braun, V. & Clarke, V. (2021) One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology* 18(3), 328–352.
- Checkoway, B. (2011) What Is Youth Participation? *Children and Youth Services Review* 33(2), 340–345.
- Flinkfeldt, M., Iversen, C., Jørgensen, S., ym. (2020) How is conversation analysis used in social work research? <https://www.conversationsocialwork.com/>
- Granhölm, C. (2020) Tekekö palveluiden digitalisaatio julkisista sosiaalipalveluista nuorille helpommin saavutettavia? Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi S. (2020) Palvelu pelaa! Nuorisobarometri. Verkkojulkaisuja nro 157, Nuorisotutkimusseura, 169–176.
- Haikkola, L. & Lahtinen, E. (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Kirjoitussarja Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66>
- Heritage, J. & Clayman, S. (2010) *Talk in Action: Interactions, Identities, and Institutions*. Wiley-Blackwell.
- Hiilamo, A., Keski-Säntti, M., Kääriälä, A. ym. (2021) Nuorten aikuisten maksuhäiriömerkinnät: rekisteritutkimus ikäkohorteilla 1987 ja 1997. https://www.epressi.com/media/userfiles/145703/1624255438/itla_nuorten_maksuha-cc-88irio-cc-88t_tutkimus.pdf
- Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., ym. (2017) Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33, THL.
- Kallinen, K. & Pirskanen, H. (2022) *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu*. Helsinki: Gaudeamus.
- Karjalainen, S. (2015) *Ovesta sisään vai ulos? Kuvaileva tutkimus nuorista aikuisasiakkaiden ja sosiaalityöstä*. Kuntouttavan sosiaalityön erikoisala. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Lahtinen, J. & Haikkola, L. (2021) Nuorten työvoimapalvelujen käyttö ja kokemukset palveluista korona-ajan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Kirjoitussarja Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma68>
- Moilanen, J., Malinen, K., Paltamaa, J. ym. (2021) Ryhmämuotoisuuden mahdollisuudet kuntoutuksessa nuorten aikuisten kuvaamana. *Nuorisotutkimus* 39(3), 4–20.
- Moilanen, J., Malinen, K., Paltamaa J. ym. (2020) Ryhmän tuella toimivampaan arkeen. *MATKA – Ryhmämuotoinen avokuntoutusmalli nuorille aikuisille*. Kuntoutusta kehittämässä 13. Helsinki: Kela.
- Moseholm, E. & Fetters, M. (2017) Conceptual models to guide integration during analysis in convergent mixed methods studies. *Methodological Innovations* 10(2), 1–11.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2022) Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä. *Janus* 30(1).
- Määttä, A. & Keskitalo, E. (2014) Ulkoringiltä sisärinkiin: kumuloituneista ongelmista kärsivät nuoret aikuiset pirstaleisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79(2), 197–207.

Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A-L. (2013) Nuorten aikuisten miesten osallisuuden ja toimijuuden reunaehdot sosiaali- ja työvoimapalveluissa. Teoksessa Laitinen, M. & Niskala, A. (toim.). Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino, 113–145.

Pirskanen, H., Jokinen, K., Karhinen-Soppi, A., ym. (2019) Children's emotions in educational settings. Teacher perceptions from Australia, China, Finland, Japan and Spain. *Early Childhood Education Journal* 47(4), 417–426.

Pirskanen, H., Kataja, K., Kuussaari, K. ym. (2018) Nuorten näkemyksiä avusta ja tuesta palvelujärjestelmässä, kun vanhemmalla on päihdeongelma. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: THL, 104–112.

Pohjola, A., Kairala, M. & Niskala, A. (2019) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Tampere: Vastapaino.

Salminen J., Lehtonen, P., Rikala, S., ym. (2021) Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. *Focus Localis*, 49(3), 80–98.

Shulman, S. & Nurmi, J.-E. (2010) Understanding emerging adulthood from a goalsetting perspective. Teoksessa Shulman, S. & Nurmi, J.-E. (toim.) The role of goals in navigating individual lives during emerging adulthood. *New Directions for Child and Adolescent Development* 130, 1–11.

Sidnell, J. & Stivers, T. (toim.) (2013). The handbook of conversation analysis. Wiley-Blackwell.

Tammelin, M. & Mänttari-van der Kuip, M. (2021) Policy Alienation in Frontline Social Work – A Study of Social Workers' Responses to a Major Anticipated Social and Health Care Reform in Finland. *Ethics and Social Welfare* 16(1), 19–35.

Tiitinen, S. & Logren, A. (arvioitavana) Voimaantumisen mahdollisuuksien rakentuminen vuorovaikutuksessa välityömarkkinoiden työvalmennuksessa.

Tiitinen, S. & Ruusuvuori, J. (2014) Using formulations and gaze to encourage parents to talk about their and their children's health and well-being. *Research on Language and Social Interaction* 47(1), 49–68.

Tiitinen, S., Weiste, E., Ruusuvuori, J. ym. (2018) Ryhmäohjauksen vuorovaikutusmekanismit vertaistuen kokemusten taustalla. *Psykologia* 53(5-6), 345–363.

Weiste, E., Tiitinen, S., Vehviläinen, S., ym. (2020) Counsellors' interactional practices for facilitating group members' affiliative talk about personal experiences in group counselling. *Text & Talk* 40(4), 537–562.

TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Helsinki.

TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje.

Yliruka, L., Kantoluoto, A., Heino, T. ym. (toim.) (2020) Itsenäistymistä ja hyvinvointia tukeva jälkihuolto ja nuorten aikuisten sosiaalityön mallinnus. Työpaperi 32/2020. Helsinki: THL.

Ylistö, S. (2015) Miksi työnhaku ei kiinnosta? Nuorten pitkäaikaistyöttömien työnhakuhaltumuudelle kertomia syitä. *Työelämän tutkimus* 13(2), 112–126.